LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Tietoyhteiskuntakaaren muuttaminen

Effi – Electronic Frontier Finland ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä, joka koskee tietoyhteiskuntakaaren muuttamista (HE 67/2016 vp). Effi on perustettu edistämään perusoikeuksien toteutumista sähköisessä viestinnässä. Effin lausunto keskittyy verkkoneutraliteettiin ja radioviestinnän luottamuksellisuuteen.

Verkkoneutraliteetista yleisesti

Verkkoneutraliteetin keskeisiä periaatteita ovat:

- liikenne on samanarvoista ja tulee kohdelluksi verkon läpi kulkiessaan samalla tavalla riippumatta liikenteen sisällön tyypistä, liikennettä lähettävästä tai vastaanottavasta sovelluksesta, käyttäjien henkilöllisyydestä ja muista tällaisista tekijöistä;
- loppukäyttäjä voi luottaa siihen, että käytti mitä tahansa sovellusta tai viesti kenen tahansa kanssa, verkko ei yritä haitata dataliikennettä eikä aiheuta eri suuruista laskutusta viestinnän yllä mainittujen yksityiskohtien perusteella;
- kukaan ihminen tai mikään yritys ei voi ostaa "ohitusoikeutta" omalle liikenteelleen (aina voi toki ostaa nopeamman yhteyden omalta koneeltaan ulospäin, mutta kukaan ei voi pakottaa omaa verkkoliikennettään tulemaan kohdelluksi etuoikeutettuna verkon sisällä tai jonkun muun verkkoliikennettä tulemaan syrjityksi verkon sisällä).

Verkkoneutraliteetin pitäminen voimassa on kaikkien tavallisten kansalaisten sekä useimpien yritysten etu. Internet toimii kokonaisuutena parhaiten, kun neutraliteetti pidetään voimassa. Verkkoneutraliteetin murtaminen on Internetin rikkomista ja toisi hyötyä vain muutamille suuryrityksille kuten suurille teleoperaattoreille.

Netin neutraliteetti, siis kaiken verkkoliikenteen yhdenvertainen kohtelu, on ensiarvoisen tärkeä sananvapaudelle, datasiirron läpinäkyvälle ja ymmärrettävälle laskutukselle, nettipalveluiden esteettömälle kilpailulle ja verkossa tapahtuvalle innovaatiolle. Ainoastaan suurien teleyritysten kaltaisten toimijoiden intressissä on neutraliteetin rikkominen. Mikäli neutraliteetti rikottaisiin, Internetin perustana oleva kaiken tietoliikenteen samanarvoisuus menetettäisiin ja netistä tulisi köyhempi, yksipuolisempi, suoraan sanottuna huonompi viestintäväline. Tätä ei saa päästää tapahtumaan.

Verkkoneutraliteettia koskevan sääntelyn muutoksista

Suomessa tietoyhteiskuntakaareen ilahduttavasti kirjattiin verkon neutraliteetin periaate ja säädettiin rajatut poikkeukset siitä milloin ja minkälaisin toimin verkon toimintaa voidaan rajoittaa. EU:n asetuksen myötä verkkoneutraliteettia koskeva ensisijainen määritelmä on siirtynyt EU-tasolle. Tämän johdosta tietoyhteiskuntakaaren sisältämää verkkoneutraliteetin määritelmää esitetään korvattavaksi viittauksella EU-asetukseen.

EU:n verkkoneutraliteettia käsittelevä asetus[1] ei ole Effin ja sen eurooppalaisen kattojärjestön EDRin näkökulmasta tyydyttävä. Euroopan parlamentti oli huhtikuussa 2014 vaatinut verkkoneutraliteetin turvaamista. Ministerineuvoston kanta poikkesi parlamentin kannasta. Lopulta 25.11.2015 hyväksytty asetus oli kompromissi, jossa erimielisyydet osittain piilotettiin epämääräisten sanankäänteiden taakse. Asetus ei kaikilta osin puolusta verkkoneutraliteettia, vaan jättää liikkumavaraa muun muassa verkkoliikenteen priorisoinnin suhteen. Käytännössä liikkumavaran tarkempi soveltaminen jää kansallisten viranomaisten toimien varaan. EU-maiden viestintävirastojen kattojärjestö BEREC valmistelee ohjeita tämän liikkumavaran soveltamisesta. EDRi toimii aktiivisesti BEREC:in suuntaan riittävän verkkoneutraliteetin varmistamiseksi ja Effi seuraa tilannetta Suomen osalta.[2]

Sikäli kuin asetus ei mahdollista siinä säädettyä selkeämmän verkkoneutraliteetin määritelmän sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön, pitää Effi hallituksen esityksessä ehdotettua ratkaisua tyydyttävänä. Lakimuutoksen vaikutuksia verkkoneutraliteettiin on kuitenkin seurattava tiiviisti ja avoimesti. Vastuu tästä on erityisesti Viestintävirastolla.

Radioviestinnän luottamuksellisuus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan (s. 26), että radioliikenteen välitystietojen käsittely sallitaan silloin kun kyseessä on "päätelaitteen ja langattoman lähiverkon tai matkaviestinverkon välinen radioviestintä yhteyden muodostamista tai ylläpitoa varten". Muutokseen on tunnistettu tarve "esimerkiksi kauppakeskuksissa ja lento- tai rautatieasemilla, joissa liiketoiminnan kehittämiseksi voisi olla hyödyllistä seurata asiakasvirtojen liikkumista alueella" (s. 20). Käytännössä kyse olisi esimerkiksi tiedoista, jotka kertovat montako päätelaitetta alueella on yhdistettynä esimerkiksi langattomaan verkkoon. Tiedot pitäisi kuitenkin käsitellä anonymisoituna (s. 46).

Kokeilu tarkoittaa käytännössä sitä, että ihmisten paikkatietoja kerätään ilman heidän suostumustaan, ja ilman että he edes tietävät sitä. Vaikka paikkatiedot anonymisoidaan, tämä ei poista ongelmaa, koska tiedot ovat jonkin aikaa ei-anonymisoituina, ja käytännössä tällöin saadaan tieto, että tietty laite on yhdistetty tiettyyn verkkoon.

Effi pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on tältä osin kyse määräaikaisesti voimassaolevasta kokeilusta. Lisäksi on hyvä, että bluetooth- ja RFID-yhteyksien välitystiedot on jätetty kokeilun ulkopuolelle, sillä tällaisten tietojen käsittelyyn liittyy suurempia kysmyksiä yksityisyyden suojan suhteen. Kokeilua on seurattava tiiviisti ja avoimesti.

1 Asetus 2015/2120: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2120

2 Ks. https://edri.org/global-letter-berec-2016/, https://edri.org/net-neutrality-document-pool-2/, https://edri.org/edris-first-input-on-net-neutrality-guidelines/, https://edri.org/files/EDRi_NetNeutrality.pdf, https://effi.org/nettineutraliteetti

Nykyisellään valvontakameroiden olemassaolosta on ilmoitettava erilaisilla merkinnöillä, kuten "alueella on tallentava kameravalvonta". Voitaisiin edellyttää, että radioviestintää koskevien tietojen keräämisestä pitäisi vastaavalla tavalla tiedottaa. Tällöin ihmisillä olisi ainakin mahdollisuus halutessaan sulkea laitteensa.

Yleisesti on todettava, ettei tietojen anonymisointi anna täydellistä turvaa tietojen väärinkäytöltä. Jos jollain taholla on käytettävissään anonymisoitua dataa eri lähteistä, voi tietoja yhdistelemällä käytännössä murtaa anonymisoinnin. Tämän vuoksi datan keräämisen tarkoituksenmukaisuutta ja saavutettavia hyötyjä suhteessa mahdollisiin haittoihin on punnittava tietojen keräämisessä myös silloin kun tiedot anonymisoidaan.

Effi ry:n puolesta

Leena Romppainen
Varapuheenjohtaja

Ahto Apajalahti
Hallituksen jäsen